

עולה

גליון
מק' []

רעיון לפרשת השבוע ע"י פינחס פרקש
pinchasf@gmail.com

ברכת ה' בפי שליחים קבועים

"וידבר ה' אל משה לאמר. דבר אל אהרון ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם."

מהו "אמור להם"? 1

"אמור להם" – שיהיו כולם שומעים.

"אמור" – מלא, לא תברכום בחפזון ובהללות, אלא בכוונה ובלב שלם.
רש"י

מהו "כה תברכו"? 1

"כה תברכו" – להזכיר זכות "ואני והנער נלכה עד כה". ו"כה יהיה זרעך". וזהו "אשר עד כה ברכני ה'".
וכ"ה אותיות בפסוק "שמע ישראל". וכ"ה פעמים לשון ברכה בחומש. וכ"ה פעמים "שלום בחומש".
ולכך מתחיל ברכת כהנים בברכה ומסיים בשלום.

מהו "אמור להם"? 2

"אמור להם" – מלא, כנגד ו' ברכות – יברך, וישמרך, יאר, ויחנך, ישא, שלום. כנגד ו' – תורת ה', עדות ה',
פקודי ה', מצוות ה', יראת ה', משפטי ה'.
בעל הטורים

מהו "כה תברכו"? 2

"כה תברכו את בני ישראל" – כלומר לא תברכו מברכת פיהם כאדם שאומר, תבואה לראש פלוני כך וכך.
אלא אלי תתפללו שאברכם אני, ואני אשמע קולכם כאשר תאמרו ואברכם לישראל. כמו שמפרש "ושמו
את שמי על בני ישראל ואני אברכם" – כשיברכו כהנים לישראל בשמי ולא בשמם, אני אברכם לישראל
שיתפללו הכהנים ואומרים "יברך ה'".
רשב"ם

מהו "דבר אל אהרון"? 1

"דבר אל אהרון ואל בניו לאמר כה תברכו" – ציוה את אהרון לשאת את ידיו אל העם ולברך אותם ביום
ההוא, וכאן ציוה לדורות לאהרון ובניו ופירש הברכה שיברכו אותם. והזכירה בהקמת המשכן כי שם ציוה
ה' את הברכה חיים עד העולם.

רמב"ן

מהו "לאמר"? 2

"דבר אל אהרון לאמר" – אמר פעם ב' "לאמר", אולי כי חש הכתוב לומר שאינו אלא רשות, תלמוד
לאמר, כי מצוות עשה היא לאמר.

עוד ירצה שלא לאהרון ובניו שהיו אז בנמצא לבד הוא מצווה אלא גם לדורות.

עוד נתכוון לשון רוממות, לומר כי מצווה זו יש בה דבר מלך לקיים הדבר, גם יש בה מעלה לכהנים כי הברכות מסרם ה' בידם.

אור החיים

מהו "כה תברכו" 3?

"כה תברכו את בני ישראל" – סמך הברכות לנזירות כי היין קובע ברכה לעצמו אבל לא לאחרים, ואדרבא הביא יללה וקללה לעולם וכן גרם קללה לאדם וחוה. ולזרעו של נח וללוט.

"כה" – שהכהן המברך לא יהיה שתוי יין בעומדו לברך את ישראל כי צריך לאמר הברכות כמו שנאמר "אמור להם", ונקרא שיכור כל שאינו יכול לדבר לפני המלך על כן צריך להיות כנזירים. ובמילת כה חתם כל הברכות שיהיו דוגמת ברכת אברהם שנתברך בכה – "כה יהיה זרעך". בלעם רצה לבטל ברכת "כה" – "התייצב כה על עולותיך" – אתה בקורבנותיך תבטל ברכת "כה יהיה זרעך, ואני אבטל ברכת "כה תברכו". לכן רצה לבטל מישראל כ"ה אלף ועל ידי כך תבטל ברכת "כה" ואז יוכל לקללם. אבל לא עלתה בידו כי נפלו רק כ"ד אלף, כי עמדה להם ברכת "כה תברכו" שלא תחול הקללה יותר.

אולי ברכת "כה" היא בזכות כ"ד מתנות כהונה ועם ברכת כהנים הרי כ"ה מתנות כהונה בזכותם חלה הברכה על ישראל. ואם תשאל מה הנאה יש לכהנים בברכה זו שתהיה נחשבת בכלל כל מתנות כהונה, תלמוד לומר "ואברכה מברכך", אם כן על ידי ברכה זו יקבלו גם המה ברכה.

ועוד שנוסח הברכה "יברכך ה'" – ודרשו חז"ל בנכסים. וברכה זו חוזרת גם לכהנים כי בזמן שיש לישראל נכסים מרובים לפיהם ירבו מתנות כהונה תרומות ומעשרות, דאם לא כן מאין יקחו המן הגורן או מן היקב.

מהו "אמור להם" 3?

"אמור להם" – למדו חז"ל שהחזן מקריא לכהנים מילה במילה נוסח הברכות. וטעמו של דבר שהחזן הוא הסרסור המושך שפע צינור ממקור הברכות תחילה ומוריק אותם על ראש הכהנים יחולו, כי הוא אומר תחילה אל הכהן "יברכך ה'" כדי לעשות את הכהן תחילה כלי גדוש ומלא ברכת ה'. ואחר כך כשהכהן אומר לישראל "יברכך ה'" הוא מוריק מן כלי מלא על כלי ריקן. אבל אם לא היה הכהן מתברך תחילה היה מוריק מכלי ריקן אל כלי ריקן.

ובזה מיושב מה שנאמר "ואברכה מברכך ומקללך אאור" והיה לו לומר ואאור מקללך כדרך שאמר "ואברכה מברכך", אלא שרצה לומר שהכהן המברך את ישראל אני מברכו תחילה כדי לעשות את הכהן כלי מלא וגדוש ויוריק מן כלי מלא ברכת ה' על ישראל. אבל בקללה אין שייך לומר כן, אלא אחר שיקללם אאור אותו ולא קודם. לכך נאמר "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם", תחילה. על ידי שיאמר החזן לכהן תחילה "יברכך ה'".

כלי יקר

מהו "כה תברכו" 4?

לפי הפשט שני אופני ברכות היו בבית המקדש, חדא בנשיאת כפים כמו האומר לחברו, וחדא בתפילה. פירש הכתוב כאן דנוסחות שתי הברכות שווים, היינו, "כה תברכו" – בשעת התפילה שלא ב"אמור להם". "אמור להם" – הוא בנשיאת כפים ובאמירה לישראל.

הנצי"ב

מהו "דבר אל אהרון ואל בניו" 2?

"דבר אל אהרון ואל בניו" – מפני שהוא מצוות כהנים ייחד הדיבור לכהנים.

מהו "אמור להם" 4?

אחר שצויה לטהר את המחנה בכללה מכל החטאים שלא יטמאו את מחניהם אשר ה' קדוש בקרבכם, יצא לטהרם מכל שמץ בין בדברים בנוגעים בממון, אם לטהרם מן הממזרים על ידי מי סוטה. כל זמן שבית המקדש היה קיים והם היו מנוקים מעוון, היה מתמיד המופת הזה שהיה עדות גדול על ההגחה ועניין אלוקי הנמצא ביניהם. ואחר זה הכין לפנייהם קדושה מיוחדת לכל מי שיפליא להנזר מתאוות העולם הזה הכלה והנפסד אל הטהרה והקדושה שאז קדוש הוא לאלוקיו כל ימי נזרו. ואחרי כל זאת צויה את אהרון ואת בניו

שיברכו את בני ישראל. ועניין ברכה הבאה מה' לבריותיו הוא התרבות השפע והטוב ממעון הברכות. והנה הקל הטוב מוכן תמיד להשפיע טוב וחסד והמקור פתוח תמיד, רק שצריך שהמקבל יהיה מוכן לקבל השפע שהוא על ידי מעשיו והכנתו. אמנם יצויר שגם שאין המקבל מוכן כל כך יריק עליו השפע האלוהי באמצעות אנשים אלוהיים עובדי ה' שהם יפתחו צינור הברכה על ידי מעשיהם ותפילתם וברכתם ויריקוהו על העם. ובחר לזה את בני אהרון הקרבים אל ה' בעבודת הקודש, שהם ישאו אצבעותיהם העשרה אל עשרה צינורות ומקורות אשר למעלה ובכח ה' שיזכירו ימשכו השפע למטה אל העם. והיה מסוגלת הברכה הזאת לפעול בעליונים, וברכה זאת נקראת ברכה משולשת כי היא מתפשטת על ג' עניינים.

מלבי"ם

מהו "דבר אל אהרון"? 3

"דבר אל אהרון" – אין זו רשות אלא זו חובה המוטלת על בני אהרון לברך את בני ישראל. אין הכהן מברך את העם מפני שהוא דורש את טובתו, אלא ברכת כהנים היא חלק מעבודתם במקדש. כי הכתוב מגדיר כך את עבודת הכהונה "לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו". נמצא שברכת כהנים היא חלק מהשירות והיא קשורה עמו בקשר הדוק. הכהן עומד ומשרת לפני ה' ומברך בשליחותו ובשמו, משום כך אין הכהנים מברכים אלא בעבודה, עם סיום הקרבת קרבן ציבור. גם בימינו ברכת כהנים סמוכה לעבודה, והואיל וברכת כהנים היא חלק מן השירות והעבודה, יש לה גם האופי של כל מעשי העבודה. משמעותה היא בתוכנה שניתן לה אובייקטיבית, והכהן המשרת אומר את הברכה איננו אלא כלי שהוזמן לכך. באמצעות יבואו לידי ביטוי המעשים שם והמילים כאן.

מהו "כה תברכו"? 5

התורה אומרת "כה תברכו את בני ישראל", "כה" – ככתוב וכאמור. בלשון הקודש, בעמידה, דרך שירות. בנשיאת כפים – בידים מורמות אל על כרומזות אל ה', ולא בידים פרושות קדימה כאילו באו לתת. כהני ישראל אינם נותנים ברכה. פנים כנגד פנים ובקול רם, ברכת כהנים אין לה כח מאגי הנובע מן הכהן ומן הנוסחה. תפיסת המברך היא חלק מהברכה והיא הופכת אותו לברכה. כדרך שה' ציוה אותי למסור לכם את המצוה, כן תקיימו אותה בשם ה'.

מהו "אמור להם"? 5

"אמור להם" – שהוא הקריאה לכהנים לברך, הרי דבר זה תלוי בשוויון ההדדי של היחסים האלה. ובסופו של דבר "אמור להם" – כדרך שאתה משה מצווה לאהרון ולבניו לומר את הברכה, כן יש לנהוג תמיד. כל אימת שתגיע שעת הברכה יש לפנות אל הכהנים בדרישה לברך את העם. שאם לא כן, אין הם חייבים ואין הם רשאים לומר את הברכה. חזן הכנסת המייצג את הקהל יקרא להם בקול רם לברך את העם. הכהנים המברכים נוהגים אפוא בסבילות גמורה ואין הם אלא כלים לברכה. הם מברכים רק משנקראו לכך על ידי הקהל, והם אומרים רק את הברכה שהוקראה להם בשם הקהל. לאמיתו של דבר הקהל מביא על עצמו את הברכה היוצאת מפי הכהנים במצוות ה'.

קריאת "כהנים" איננה מופנית אל היחיד, ברכה היוצאת מפי איש אחד עלולה להבליט את אישיותו של היחיד ולתת הילה של חשיבות יתירה. ואולי משום כך אין פונים אליו בקריאת "כהן". הסבילות הנדרשת בשעת אמירת הברכה נשמרת גם אצל היחיד על ידי הקראת "יברכך". יש אומרים שכהן יחיד איננו חייב מן התורה לברך ברכת כהנים.

"אמור להם" – במסכת סוטה למדו מכאן שיש לפנות אל הכהנים בדרישה לברך את העם.

רש"ר הירש

"דבר אל אהרון"

- ציוה לדורות לאהרון ובניו ופירש הברכה שיברכו אותם. – רמב"ן
 - מפני שהוא מצוות כהנים ייחוד הדיבור לכהנים. – מלבי"ם
 - אין זו רשות אלא זו חובה המוטלת על בני אהרון לברך את בני ישראל. אין הכהן מברך את העם מפני שהוא דורש את טובתו, אלא ברכת כהנים היא חלק מעבודתם במקדש. – רש"ר הירש
- "כה תברכו"

- "וכ"ה פעמים לשון ברכה בחומש. וכ"ה פעמים "שלום בחומש". ולכך מתחיל ברכת כהנים בברכה. – בעל הטורים
- אלי תתפללו שאברכם אני, ואני אשמע קולכם כאשר תאמרו ואברכם לישראל. – רשב"ם
- ובמילת כה חתם כל הברכות שיהיו דוגמת ברכת אברהם שנתברך בכה – "כה יהיה זרעך". בזכות כ"ד מתנות כהונה ועם ברכת כהנים הרי כ"ה מתנות כהונה בזכותם חלה הברכה על ישראל. – כלי יקר
- בשעת התפילה. – הנצי"ב
- כהני ישראל אינם נותנים ברכה. פנים כנגד פנים ובקול רם, ברכת כהנים אין לה כח מאגי הנובע מן הכהן ומן הנוסחה. תפיסת המברך היא חלק מהברכה והיא הופכת אותו לברכה. כדרך שה' ציוה אותי למסור לכם את המצוה, כן תקיימו אותה בשם ה'. – רש"ר הירש

"אמור להם"

- שיהיו כולם שומעים. לא תברכו בחפזון ובבהילות, אלא בכוונה ובלב שלם. – רש"י
- כנגד ו' ברכות. – בעל הטורים
- שהחזון הוא הסרסור המושך שפע צינור ממקור הברכות תחילה ומוריק אותם על ראש הכהנים יחולו. – כלי יקר
- שצריך שהמקבל יהיה מוכן לקבל השפע שהוא על ידי מעשיו והכנתו. – מלבי"ם
- הוא בנשיאת כפים ובאמירה לישראל. – הנצי"ב
- הכהנים המברכים נוהגים אפוא בסבילות גמורה ואין הם אלא כלים לברכה. הם מברכים רק משנקראו לכך על ידי הקהל, והם אומרים רק את הברכה שהוקראה להם בשם הקהל. לאמיתו של דבר הקהל מביא על עצמו את הברכה היוצאת מפי הכהנים במצוות ה'. – רש"ר הירש

"יברך ה' וישמרך."

מהו "יברךך" 1?

"יברךך" – שיתברכו נכסיך.

מהו "וישמרך" 1?

"וישמרך" – שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממנו, שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשומרו מכל אדם, וכיון שבאים ליסטים עליו ונוטלים אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו, אבל הקב"ה הוא הנותן הוא השומר.

רש"י

מהו "יברךך" 2?

"יברךך" – תוספת חיים ועושר.

מהו "וישמרך" 2?

"וישמרך" – שישמור התוספת שלא יגזול אחר מה שהוסיף.

ראב"ע

מהו "יברךך" 3?

"יברךך" – בעושר ונכסים, שאם אין קמח אין תורה.

מהו "וישמרך" 3?

"וישמרך" – מן הגזלנים.

ספורנו

מהו "יברךך ה' וישמרך" 1?

"יברךך ה' וישמרך" – על דרך האמת כי הברכה מלמעלה ושמירה שתשמור אותה.

רמב"ן

מהו "יברךך ה' וישמרך" 2?

"יברךך ה' וישמרך" – הקדים הברכה ואחר כך השמירה, לומר שיצוה ה' שמירתו להם לפי ערך הברכה וגדלותה.

עוד ירצה שכל כך תהיה גדולת הברכה עד שיצטרך ה' לשומרה.

עוד ירצה יברךך ולא יסובב רעה מהברכה.

אור החיים

מהו "יברךך ה' וישמרך" 3?

"יברכך ה' וישמרך" – התחלת התיבות עולה כ"ו, כנגד השם של ד' אותיות. וסוף התיבות עולה מ"ה, כנגד השם של מ"ה תיבות. וג' תיבות בפסוק כדי להזכיר זכות אברהם יצחק ויעקב, ובהם ט"ו אותיות על שם האבות שראו זה את זה ט"ו שנים, וזכות השבטים עם האבות הם ט"ו.

"יברכך" – בזכות אברהם דכתיב ביה "וה' ברך את אברהם בכל". ושלושה תיבות בפסוק כנגד ג' ברכות שנאמרו בו "ואברכך, והיה ברכה..ואברכה מברכך".

"יברכך ה'" – בגמטריא בנכסים ובגוף.

בעל הטורים

מהו "יברכך ה' וישמרך"? 4

"יברכך ה' וישמרך" – בביאור נוסח הברכות רבו הדעות איש לפי שכלו יפרשם.

אך אומר אני דרך כלל מאחר שכל הברכות מתחילים בי' אשר הנעלם ממנה עולה למספר י' כמו הנגלה, כי הנעלם מן י' הוא ו' וד'. שמע מינה שכל הברכות כפולות כי חלק מהם אל הגוף וחלק מהם אל הנשמה הנעלמת כי שניהם באו במספרם עשרה.

שלושה שותפים באדם: אביו מזריעו לובן שבו, שממנו גידין, ועצמות, ומוח שבראשו, וציפורניים, ולובן שבעיניים, - הרי ה'. אמו מזרעת אודם שבו שממנו עור, בשר, ודם, ושערות, ושחור שבעיניים, - הרי ה'. והקב"ה נותן בו י' דברים רוחניים והם: רוח, ונשמה, וקלסתר פנים, וראית העין, ושמיעת האוזן, ודבור פה, והלוח רגליים, ודעת, ובינה, והשכל. וכל כ' חלקים אלו מתברכין על ידי שישא הכהן י' אצבעותיו כדי שמן כל אצבע תחול הברכה על חלק גשמי הנגלה ועל חלק רוחני הנסתר. וג' יודין היינו ס' כנגד ס' אותיות שבכל הברכות אשר עליהם דרשו פסוק "ששים גיבורים סביב לה". וג' היודין היינו ל' ונסמכו לסתם נזירות ל' יום לומר לך שבזכות הנזירות יזכו לברכות.

ועל צד הרמז יש לפרש שלושת ברכות אלה על דרך המדרש שמתחילה קרא הקב"ה לישראל בת ואחר כך אחות ואחר כך אם, כי כל זה מורה על הממשלה כי מתחילה קראה בת שמסתמא האב מושל על הבת והוא למעלה והבת למטה. על כן אמר "יברכך ה' וישמרך", שתמשוך שפע הברכות מלמעלה כי הוא שומרך, וכל שומר הוא למעלה מן הנשמר. ואחר כך קראה אחות בדומה לו על מדרגה זו נאמר "יאר ה' פניו אליך" – בעומדו לנגדו פנים בפנים כדרך קבלת הלבנה אורה מן החמה בעומדה לנגדה. ואחר כך קראה אם המושלת על הבת, כך צדיק מושל ביראת ה' כמו שעניי הבת נשואות אל האם כך ישא ה' פניו אליך כביכול, ואין להאריך בדברים אלו אבל נכוחים הם למוצאי דעת.

כלי יקר

מהו "יברכך ה'?"

"יברכך ה'" – כלל בזה לכל אדם כפי הראוי לו להתברך. הברכה תהא לפי הברכה שנתברך עד כה, לעוסק בתורה בלימודו ולעוסק במסחר בסחורתו. כך נכלל בזו הברכה הכללית "יברכך ה'" תוספת לכל אדם

במה שיש לו.

מהו "וישמרך"? 4

"וישמרך" – דכל ברכה בעי שמירה שלא יהפכו לרועץ חס וחלילה. בעל תורה בעי שמירה מן הגאווה ושלא ישכח. בעל נכסים בעי שמירה שלא יהי עושר לרעתו. עניין הטעון ברכה נדרש לשמירה מן הגורם לצער.

הנצי"ב

מהו "יברכך"? 4

"יברכך" – סוף הפסוק מעיד על תחילתו שהרי למדנו ממנו, שברכה האמורה מתייחסת בעיקר לאותם הנכסים הטעונים שמירה גם אחרי שניתנו. יש לשמור עליהם שיתקיימו בידינו ויהיו לנו לברכה באמת. הברכה הראשונה מברכת את ישראל בהצלחת נכסיהם הגופניים והחומריים ובהגנה מפני כל השפעה מזיקה.

רש"ר הירש

מהו "יברכך..וישמרך"?

"יברכך" – הברכה הראשונה כוללת הטובות הגשמיות שהם נראים ומוחשים, והיא כוללת ברכת הקניינים. שעל זה אמר יברכך בנכסים, ברכת בריאת הגוף שעל זה אמר "וישמרך" בגוף. ברכת כוחות הנפש התלויים בחומר שלא ישלטו עליו התאוות ומידות הרעות, על זה אמר "וישמרך" מיצר הרע.

מלבי"ם

מהו "וישמרך"? 5

הברכה צריך שמירה שתהיה הברכה מתמדת ולא תופסק הן מצד טבע קנייני העולם הזה בעצמם שתחת מסבות יתהפכו, הן מצד חלישות גופו או רוע מידותיו או מצד קנאת אחרים או מצד הזקנה והקץ והמוות וכל זה כולל במה שאמר "וישמרך".

מלבי"ם

"יברכך"

- שיתברכו נכסיו. – רש"י
- תוספת חיים ועושר. – ראב"ע
- בעושר ונכסים. – ספורנו
- תוספת לכל אדם במה שיש לו. – הנצי"ב
- הברכה הראשונה מברכת את ישראל בהצלחת נכסיהם הגופניים והחומריים ובהגנה מפני כל השפעה מזיקה. – רש"ר הירש

"וישמרך"

- שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך. – רש"י
 - שישמור התוספת שלא יגזול אחר מה שהוסיף. – ראב"ע
 - מן הגזלנים. – ספורנו
 - שלא יתפכו לרועץ חס וחלילה. – הנצי"ב
 - שתהיה הברכה מתמדת ולא תופסק. – מלבי"ם
- או "יברכך ה' וישמרך"
- הברכה מלמעלה ושמירה שתשמור אותה. – רמב"ן
 - שיצוה ה' שמירתו להם לפי ערך הברכה וגדלותה. שכל כך תהיה גדולת הברכה עד שיצטרך ה' לשומרה. יברכך ולא יסובב רעה מהברכה. – אור החיים
 - כדי להזכיר זכות אברהם יצחק ויעקב, ובהם ט"ו אותיות על שם האבות שראו זה את זה ט"ו שנים. בעל הטורים
 - שתמשוך שפע הברכות מלמעלה כי הוא שומרה. – כלי יקר
 - יברכך בנכסים, ברכת בריאת הגוף שעל זה אמר "וישמרך" בגוף. ברכת כוחות הנפש התלויים בחומר שלא ישלטו עליו התאוות ומידות הרעות, על זה אמר "וישמרך" מיצר הרע. – מלבי"ם

"יאר ה' פניו אליך ויחונך."

מהו "יאר ה' פניו אליך"? 1

"יאר ה' פניו אליך" – יראה לך פנים שוחקות, פנים צהובות.

מהו "ויחונך"? 1

"ויחונך" – יתן לך חן.

רש"י

מהו "יאר ה' פניו אליך"? 2

"יאר ה' פניו אליך" – יקבל אותך ונרצה למלאות שאלתך מיד, ואם בקשת אותו בעת צרה הוא יחנך.

מהו "ויחונך"? 2

"ויחונך" – יתן לך בקשתך.

ראב"ע

מהו "יאר"? 1

"יאר" – כנגד יצחק שראה בעקידה ומת והאיר הקב"ה את עיניו והחייהו.

מהו "יאר"? 2

"יאר" – להפך ראי.

ויש בו ה' תיבות וכ' אותיות כיצחק שהיה אחר כ' דורות ושמר ה' חומשי תורה.

בעל הטורים

מהו "יאר"? 3

"יאר" – יגלה עיניך באור פניו להביט נפלאות מתורתו וממעשיו, אחר שתשיג צרכיך בברכתו.

ספורנו

מהו "יאר"? 4

"יאר" – יאר ה' הגדול את פניו המביטים בך.

מהו "ויחונך"? 3

"ויחונך" – שתשא חן בעיניו.

רמב"ן

מהו "יאר ה'?"

"יאר ה'" – שהכל יראו שעליך זורח ה' ולא שזהו הצלחת המזל ומשמעות פניו. ויש שהוא מושג מהקב"ה אבל אינו ניכר שאך השגחת ה' עליו, ואם כן ההשגחה שלא באורה. אבל כאשר הכל מכירים שהשגחת ה' היא מצליחתו מיקרי "יאר ה' פניו אליך" – יהיה פניו אליך בהארה.

מהו "ויחונך"? 4

"ויחונך" – קבלת התפילה ובקשה מיקרי חן וחסד.

והנה אחר שיאר ה' פניו והכל יראו שאהוב אתה בעיניו יתברך ממילא מובן שיבקשו בני אדם ממך להתפלל ברעותיהם.

הנצי"ב

מהו "יאר"? 5

הברכה השניה היא בעניינים נפשיים וזה מציין בהארת פנים. שהנשמה העליונה שהיא מעולם האורה, הנשמה פה בבית אפל ואין נוגה לו שהוא חשכת החומר ומבקשים שיגול החושך ויאר לה באור רוחני. מלבי"ם

מהו "יאר"? 6

"יאר" – ה' נתגלה על ידי גבורת הנהגתו. המאורעות העולמיים היוצאים ממנו חוזרים ומקרינים על מי שחולל אותם, והם מגלים אותו בכח מלכותו.

מהו "פניו"?

"פניו" – פני ה' הם המטרות שה' שם פניו אליהם. מטרות אלה תוגשמה על ידי הנהגת ה' ועל ידי האדם העושה את רצון ה' בחירות.

מהו "ויחונך"? 5

"ויחונך" – ה' יעניק לנו את הכשרונות הרוחניים הדרושים כדי שנוכל לראות את פני ה' שהוא לעינינו. הוה אומר, כדי שנוכל להכיר ולהבין את פני ה' שנתגלו לנו. וזו היא משמעות הברכה "יאר ה' פניו אליך" – ה' יגלה לך את מטרות הנהגתו ואת המטרות שתושגנה על ידך. נביאיו יאירו את מטרות הנהגתו, תורתו תאיר את המטרות שתושגנה על ידך. והוא יצייד אותך בכשרונות הרוחניים להבין את דבריו בתורה ובנבואה, הוא יכשיר אותך ללמוד מהן את הנהגתו בהסטוריה ואת תפקידך בחיים.

רש"ר הירש

"יאר"

- כנגד יצחק שראה בעקידה ומת והאיר הקב"ה את עיניו והחייהו. – בעל הטורים
- יגלה עיניך באור פניו להביט נפלאות מתורתו וממעשיו, אחר שתשיג צרכיך בברכתו. – ספורנו
- יאר ה' הגדול את פניו המביטים בך. – רמב"ן
- שהכל יראו שעליך זורח ה' ולא שזהו הצלחת המזל ומשמעות פניו. – הנצי"ב
- ויאר לה באור רוחני. – מלבי"ם
- המאורעות העולמיים היוצאים ממנו חוזרים ומקרינים על מי שחולל אותם, והם מגלים אותו בכח מלכותו. – רש"ר הירש
- "פניו"
- המטרות שה' שם פניו אליהם. – רש"ר הירש

"ויחונך"

- יתן לך חן. - רש"י
- יתן לך בקשתך. - ראב"ע
- שתשא חן בעיניו. - רמב"ן
- קבלת התפילה ובקשה מיקרי חן וחסד והנה אחר שיאר ה' פניו והכל יראו שאהוב אתה בעיניו יתברך ממילא מובן שיבקשו בני אדם ממך להתפלל ברעותיהם. - הנצי"ב
- ה' יעניק לנו את הכשרונות הרוחניים הדרושים כדי שנוכל לראות את פני ה' שהוא רחב לעינינו. רש"י הירש
- או "יאר ה' פניו אליך ויחונך"
- יראה לך פנים שוחקות, פנים צהובות. - רש"י
- יקבל אותך ונרצה למלאות שאלתך מיד, ואם בקשת אותו בעת צרה הוא יחנך. - ראב"ע

"ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום."

מהו "ישא ה' פניו אליך"? 1
"ישא ה' פניו אליך" – יכבוש כעסו.
רש"י

מהו "ישא"? 1
"ישא" – ישא ה' פניו אל השמים ממעל.
מהו "וישם לך שלום"? 1
"וישם לך שלום" – הכל בביתך, זה שלום מלכות בית דוד.
רמב"ן

מהו "ישא ה' פניו אליך"? 2
"ישא ה' פניו אליך" – הפך "אעלים עיני מכם", כי בכל מקום שתפנה יהיה פניו נושאות אליך.
מהו "וישם לך שלום"? 2
"וישם לך שלום" – כטעם "לא יגע בך רע", לא מאבן, לא מחיה רעה ולא מאויב.
ראב"ע

מהו "ישא ה' פניו אליך"? 3
"ישא ה' פניו אליך" – לחיי עולם, כאמרם, צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ומתענגים מזיו השכינה.
מהו "וישם לך שלום"? 3
"וישם לך שלום" – מנוחת השלום שהוא הנצחיות, בלי תערובת עונש הראוי לכל שלם לחיי עולם.
ספורנו

מהו "ישא ה' פניו אליך"? 4
"ישא ה' פניו אליך" – שלא יסתיר פניו מכם. הוא ישא פנים שלו אל אוהבו שיפנה אליו לחוננו.
רשב"ם

מהו "ישא ה' פניו אליך"? 5
"ישא ה' פניו פניו אליך" – אם סובבו מעשים עד שהבדילו עוונותיכם ביניכם ובין אלוהיכם, ישא ה' המבדיל, וישם לך שלום, פירוש הוא הפך הפירוד.

מהו "שלום"? 1
והמשכיל בתיבת שלום ידע כי הוא זה יסוד עולם המחזיק בעליונים ובתחתונים והוא כלי המחזיק ברכה כשאין מפריד וזה הוא סוד ושמך את שמי על בני ישראל שגמר אותם ואני אברכם.
אור החיים

מהו "ישא"? 2
"ישא" – כנגד יעקב דכתיב "וישא יעקב רגליו". ויש בו ז' תיבות כנגד השבטים אשר נולדו בז' שנים.
וכ"ה אותיות כנגד "כה תאמר לבית יעקב"

מהו "וישם"?

"וישם" – יש בו ז' תגין, שבז' דרכים ישם לך שלום.

מהו "שלום"? 2

"שלום" – בגמטריא עשו. הוי מקדים שלום לכל אדם ואפילו בשלום גוי.

בעל הטורים

מהו "ישא ה' פניו אליך"? 6

"ישא ה' פניו אליך" – אפילו בשעת הכעס שישראל ראויין להיות בהסתרת פנים, מכל מקום אומר הקב"ה שדרך וויתור אשא לך פני שיהיו מכוונים נגד פניך.

מהו "וישם לך שלום"? 4

"וישם לך שלום" – אוותר לכם שאפילו אוכל קמעה מתברך במעיו, כי אתם מחמירים עד כזית ואפילו בלא שביעה כאילו אתם שבעים.

כלי יקר

מהו "ישא ה' פניו אליך"? 7

"ישא ה' פניו אליך" – כאן משמעות פניו, מידותיו. באשר לפי מידת האדם משתנה צורת הפנים, אם פנים צוהלות או נזעמות וכו'. ותכונת הברכה שיהיו מידותיו של הקב"ה רחום וחנון וכו' נשואות אליך.

מהו "וישם לך שלום"? 5

"וישם לך שלום" – אחר כל הברכות מברכים בכלי המחזיק אותם, שבלי שלום אין נחת בשום ברכה. הנצי"ב

מהו "ישא ה' פניו אליך"? 8

הברכה השלישית מצד הקשר שיש לנשמה עם הגוף שמצד זה ישא ה' פנים. אף שחטאו כנגדו, ישא ה' פנים להנשמה מצד שהיא חלק אלוקה ממעל ומצד הגוף אשר היא אסורה בו במאסר עלול לחטא.

מהו "וישם לך שלום"? 6

"וישם לך שלום" – שהשלום הוא שם כולל כל ההצלחות וקיום כל העולמות שכולם נבראו ממזגים מתחלפים וכוחות מתנגדים זה לזה. לא לבד עולמות החומריים כי גם בעליונים יש כוחות מתנגדים זה לזה. רק האלוקות המתפשט בכל העולמות כנפש המתפשטת בגוויה הוא השלום הכללי המעמיד כל המציאות ומקשר את כולם ומשיבם לאחדות גמורה כגוף אחד שכל חילופי הכוחות והמזגים אשר ישתערו בקרבו יתחברו לאחדות על ידי הנפש האלוקית המחברת אותם להעמדת הגוויה. ובהיות כל כוחות הגוויה נתונים תחת ממשלת הנפש אז ישים שלום. ואז יעורר השלום גם בעולם הגדול על ידי נפש העולם ואז יזלו מי הברכה מן המקור העליון אשר לא יכזבו מימיו. וכמו שכתוב שלא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא שלום, כי בהיות האדם והעולם נעדרי השלום הלז יהיה חורבן והשחתה בכל המציאות. ועל כן אמרו ששמו של הקב"ה קרוי שלום, כי שכינת ה' היא החוט החורז כל אבני חפץ הבונים את העולם והמקשר אותם לאגודה אחת. ושם הויה ברוך הוא שהוא שמו של הקב"ה הוא השלום המקשר כל העולמות שכולם מתנגדים זה לזה להיות באיש אחד. ובהעדר השלום יש מציאות להויה רק לריב ופירוד והשחתה, עד ששם הויה ושם שלום הם שם אחד בעצמו. מלבי"ם

מהו "ישא"? 3

"ישא" – ביטוי זה יכול לציין רק יחס אישי וקרוב עוד יותר של ה' לישראל, ויחס זה יגיע אחר כך לשיאו בברכת "ונתתי משכני בתוכם והתהלכתי בתוכם". גם כאן כבר נאמרה ברכה חומרית ורוחנית, וכלליות הלשון מורה שהברכה היא מקיפה ביותר. לכך נוספה עתה ברכת "ישא" וזו היא אפוא התוצאה האחרונה של הברכה, הכתר של "יברכך ויאר" שקדמו לה. משמעות הברכה היא קרבת ה'. נזכה בה אם ניצלנו כהלכה את כל הרכוש החומרי והרוחני שניתן לנו מידי ה'. גם אם השתמשנו בו ברוח הארת פני ה' – אחרי שאורו עינינו להכיר את רצונו, אך הפננו אותו רק להגשמת המטרות האלוקיות שנתגלו לנו על ידי ה'. אין אנחנו נכספים לקרבת ה' כדי להשיג על ידיה ברכה חומרית

ורוחנית, אלא אנחנו מבקשים ברכה חומרית ורוחנית כדי לעשות בה את רצון ה' – למען נהיה ראויים לקרבת ה'.

מהו "פניו"?

לשון פנים שבברכת "ישא" ניתן להתבאר כלשון "פנים" שבברכת "יאר", ויש בו כדי לבטא ביתר בהירות את היחס הקרוב של ה' לישראל. וזו היא אפוא משמעות הברכה. הנה האיר ה' פניו אליך וגילה לך את מטרותיו, וכבר ניתנו לך הכשרונות הרוחניים להכרתן והאמצעים החומריים להגשמתן. ואם נצלת את כל אלה כהלכה כי אז "ישא ה' פניו אליך" – הוא יכוון אליך את כל מטרות הנהגתו בטבע ובהסתוריה כי ה' חפץ ביצירתו, בקיומו ובהתפתחותו של חוג אנושי העובד כך את ה'. והואיל ואתה מגלם את החוג הזה, הרי תכלית כל הנהגת ה' עלי אדמות תהיה ממוקדת בך. מגמת פני ה' תהיה אליך ואתה תהיה תכלית הנהגתו.

מהו "וישם לך שלום"? 7

"וישם לך שלום" – ואל יעלה על דעתך שכך תגיע לידי בידוד וניגוד לעולם, מתוך ששאיפותך מכוונות רק לה' והנהגת ה' נראית כמכוונת רק אליך. שכן דווקא לך ישים ה' שלום והתאמה הרמונית עליונה. אם תהיה עבד ה' כהלכה בכל כוחותיך הגופניים והרוחניים, ואם ה' יראה בך את הגשמת כל מטרותיו כי אז כל בעלי הרגש והמחשבה שסביבך יראו בך השלמה לעצמם. אליך ישאפו ובך יראו את היסוד להוויתם. והעולם כולו ישיר שיר מזמור לאדם העובד את ה' באמת.

רש"ר הירש

"ישא"

- ישא ה' פניו אל השמים ממעל. – רמב"ן
- כנגד יעקב דכתיב ויש בו ז' תיבות כנגד השבטים אשר נולדו בז' שנים. וכ"ה אותיות כנגד "כה תאמר לבית יעקב". – בעל הטורים
- יחס אישי וקרוב עוד יותר של ה' לישראל. – רש"ר הירש
- או "ישא ה' פניו אליך"
- יכבוש כעסו. – רש"י
- בכל מקום שתפנה יהיה פניו נושאות אליך. – ראב"ע
- לחיי עולם. – ספורנו
- הוא ישא פנים שלו אל אוהבו שיפנה אליו לחוננו. – רשב"ם
- ישא ה' המבדיל. – אור החיים
- אפילו בשעת הכעס שישראל ראויין להיות בהסתרת פנים, מכל מקום אומר הקב"ה שדרך וויתור אשא לך פני שיהיו מכוונים נגד פניך. – כלי יקר
- שיהיו מידותיו של הקב"ה רחום וחנון וכו' נושאות אליך. – הנצי"ב
- ישא ה' פנים להנשמה מצד שהיא חלק אלוקה ממעל ומצד הגוף אשר היא אסורה בו במאסר עלול לחטא. – מלבי"ם

"וישם לך שלום"

- הכל בביתך, זה שלום מלכות בית דוד. – רמב"ן
- לא מאבן, לא מחיה רעה ולא מאויב. – ראב"ע
- מנוחת השלום שהוא הנצחיות, בלי תערובת עונש הראוי לכל שלם לחיי עולם. – ספורנו
- הוא זה יסוד עולם המחזיק בעליונים ובתחתונים והוא כלי המחזיק ברכה כשאינ מפריד. אור החיים
- יש בו ז' תגין, שבז' דרכים ישם לך שלום. "שלום" – בגמטריא עשו. הוי מקדים שלום לכל אדם ואפילו בשלום גוי. – בעל הטורים
- אוותר לכם שאפילו אוכל קמעה מתברך במעיו. – כלי יקר
- אחר כל הברכות מברכים בכלי המחזיק אותם, שבלי שלום אין נחת בשום ברכה. – הנצי"ב
- שהשלום הוא שם כולל כל ההצלחות וקיום כל העולמות. – מלבי"ם
- דווקא לך ישים ה' שלום והתאמה הרמונית עליונה. אם תהיה עבד ה' כהלכה בכל כוחותיך הגופניים והרוחניים, ואם ה' יראה בך את הגשמת כל מטרותיו כי אז כל בעלי הרגש והמחשבה שסביבך יראו בך השלמה לעצמם. אליך ישאפו ובך יראו את היסוד להוויתם. והעולם כולו ישיר שיר מזמור לאדם העובד את ה' באמת. – רש"ר הירש

"ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם."

מהו "ושמו את שמי"? 1
"ושמו את שמי" – יברכום בשם המפורש.

מהו "ואני אברכם"? 1
"ואני אברכם" – לישראל, ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכם לכהנים.
רש"י

מהו "ושמו את שמי"? 2
"ושמו את שמי" – שיהיו מקודשים בשם, או טעמו כאשר יזכירו שמי עליהם, כי בכל אחד מהשלושה פסוקים ה' הנכבד והנורא.

מהו "ואני אברכם"? 2
"ואני אברכם" – המ"ם אברכם סימן הכהנים המברכים. והטעם הם יברכום ואני אברכם והטעם שאקיים ברכתם. לפי דעתי שם' אברכם סימן לכולם כהנים וישראלים.
ראב"ע

מהו "ואני אברכם"? 3
"ואני אברכם" – בגמטריא אסכימה עלי ידכם.

מהו "שמי"?
"ושמו את שמי..ואני אברכם", וסמך ליה "ויהי ביום כלות" זהו "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך".
בעל הטורים

מהו "ושמו את שמי"? 3
"ושמו את שמי" – עוד הכהנים מועילין לבית ישראל במה ששימו את שם ה' על בני ישראל. שהתפללו להשרות כבוד שמו עליהם בכל פרט לומר ה' יתן לך כך וכו' בכל עניין ובזה "ואני אברכם" בכל עת לפי הצורך והברכה שיברכו.
הנצי"ב

"ושמו את שמי על בני ישראל"?
"ושמו את שמי על בני ישראל" – שבברכת שלום היוצא מפי כהנים שנכרת עימם ברית השלום, ישימו שם זה שהוא שמו של הקב"ה על בני ישראל ואז נמצאו כלי מחזיק ברכה ואני אברכם. במסכת חולין נחלקו ר' ישמעאל ור' עקיבא האם הקב"ה מברך הכהנים או את עם ישראל. לפי ר' עקיבא הכהנים הם רק פותחים צינורי השפע ואחר כך תרד הברכה מה' בעצמו לישראל, ולשיטה זו אין צריך ברכה מיוחדת לכהנים אחר שהם פתחו צינור השפע בזכותם הם ניזונים בזרוע כי אינם דומים כמשפך שרק מריקים השפע ולא תתערב אצלם. כי הרקת השפע הוא מה' בעצמו לכולם והם מקבלים ראשונה על ידי כשרונם וזכותם. לפי ר' ישמעאל כל הזלת השפע והברכה תרד על ידי הצדיק או הכהנים שהם כמשפך ואי אפשר שתתעכב השפע אצלם, וצריך שיתברכו בברכה מיוחדת כי לא יוכלו לעכב לעצמם משפע הברכה שהם מריקים לישראל. לכן הפירוש "ואני אברכם" לכהנים, כי גם גמר השפע והברכה תרד לישראל רק על ידי הכהנים.

מלבי"ם
מהו "ושמו את שמי"? 4

"ושמו את שמי" – לא הכהנים מברכים את ישראל. המילה היוצאת מפיהם אין לה כח של ברכה בשום מקום. אלא תפקידם לשום שמי על בני ישראל. ואילו אני – ואני אברכם. תפקידם להניח את שם ה' על ישראל, למען יהיו ישראל מרכבה לשכינה. עליהם להטביע את השם הקדוש ה' על כל יחסי ישראל. עליהם לבטא שישראל מצפים רק מאת ה' לכל ברכה ולכל שמירה, לכל התגלות ולכל כשרון, לכל שאת ולכל שלום. והם מצפים לכל אלה רק מאת ה', כדי שהברכה והשמירה ההתגלות והכשרון, השאת

והשלום יהיו הם עצמם לשם ה'. הם יהיו לספר נורא עלילות שה' מתגלה על ידו. וכך הבטיחנו ה' "לא תעשון איתי... בכל המקום אשר וכו'". לא בפסל ובמסכה, אלא בברכה שהוא משפיע עלינו תתגלה שכינתו לעיננו, בברכת ישראל יתגלה ה' במקום שהוא חפץ ששמו יזכר. הכהן נועד להיות הכלי שבאמצעותו ייקרא שם ה' על ישראל. והקהל העומד להתברך יקרא לו להיות כלי לברכה, ואז יברכם ה'.

גם ברכת כהנים שבמקדש היתה שונה מברכת כהנים שבגבולין. גם היא לא נאמרה רק לחוג מצומצם של חלק האומה הנוכח במקום. וכדי להוציא מן הלב את המשמעות המצומצמת הזאת, לא היו עונים שם אמן גם אחרי ברכת כהנים. וזו גם הסיבה שהברכה נאמרה שם כברכה אחת בלבד. שהרי ברכת כהנים שבמקדש לא היתה מכוונת בראש ובראשונה לתודעת הנוכחים שם, כי הרעיון שלה חורג מעבר לגבולות המצומצמים של מקומות המקדש, והיא מבטאת שם את רעיון המקדש המקיף את כלל האומה ובתכלית האחרונה את כלל האנושות. והואיל ורעיון זה הוא רעיון אחד ואחיד, גם ברכת כהנים שבמקדש נאמרה רק כברכה אחת. כי הדבר נראה ממבט ראשון ששלושת פסוקי ברכת כהנים רק מבטאים במילים את מה שמיוצג במקדש ובכליו. "יברכך.. יאר.. ישא" הם כנגד השולחן מנורה וארון. "יברכך" מבטא את רעיון השולחן. "יאר" את רעיון המנורה. הם מורים שהרווחה החומרית וההארה הרוחנית של האומה תלויה במתנת יד ה' ובשמירתו. ואילו "ישא" מבטא את רעיון הארון והכפורת. ששכינה שורה בכל מקום שנתאחדו בו החומר והרוח כדי לקלוט ולהגשים את רצון ה' שנתגלה בארון. וכדרך שנקודת הכובד שבמקדש היא הארון, והשולחן והמנורה משועבדים לו כהנחות קודמות, כן הדבר גם בברכת כהנים. ברכת "ישא" היא נקודת הכובד של ברכת כהנים שבמקדש, ואילו ברכות "יברכך.. יאר" מצטרפות אליה כמשפטי וישא. וזו היא משמעות ברכת כהנים שבמקדש. ה' יתן לך ברכה ושמירה, הארה וכשרון, ואחר כך ישרה את שכינתו בקרבך וישים לך שלום עדי עד.

שונה הדבר מחוץ למקדש. שם הכל מכוון להגשמה הממשית של ברכה זו. שם השכבות והחוגים השונים של האומה שואפים להשיג את תכלית הברכה. ושם יש לשים לב במיוחד לכל אחד מחלקי הברכה. החוגים המבקשים ברכה ילמדו תחילה שרק ה' יעניק להם ברכה ושמירה חומרית, ולכשתיכנס אמת זו אל ליבם, הם יקנוה בעניית אמן. אחר כך ישמעו שכיסופי השלום יבואו על סיפוקם רק על ידי קרבת ה', ובעניית אמן יקנו גם אמת זו. מבחינה זו היחס שבין ברכת כהנים שבגבולין לבין ברכת כהנים שבמקדש דומה ליחס שבין תפילין של יד לבין תפילין של ראש.

ועל פי זה יתבארו גם שאר ההבדלים שבין מקדש לבין גבולין. במקדש היו הוגים את השם המפורש בברכת כהנים, ואילו בגבולין נוהגים כדרך שנוהגים שם תמיד ומכנים את ה' בלשון אדנות. כי הברכה שבמקדש היא בגדר אמירה והמקדש בא בה לידי ביטוי. ואילו בגבולין הברכה נתפסת בהשקפת השומעים ולפיכך גם שם ה' הגוי שם באותו תואר שאנחנו משיגים בו את ה'. ובסופו של דבר בגבולין כהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפיהם ובמקדש על גבי ראשיהם. במקדש היה צורך לשלול את הרעיון כאילו נוכחות ה' מוגבלת למקדש. משום כך ידי הכהנים הרומזות אל ה' היו מורמות אל על. הן הצביעו על עולם ומלואו, כנגד זה מחוץ למקדש יש להזכיר שה' נוכח גם במקום הזה. כי מלא כל הארץ כבודו, שכינה למעלה מראשינו וקרוב ה' לאדם. ובמקום שכלתה רשות האדם שם מתחילה רשות הקדושה האלוקית, וידי הכהנים הרומזות אל ה' מורמות רק עד לגובה הכתפיים.

אם נעניין עתה בפרשת ברכת כהנים בהקשר עם הפרשיות הקודמות הרי נראה במבט ראשון,

ברכת יברכך מתגשמת במחנה ישראל.

ברכת יאר מתגשמת תחילה במחנה לוי.

ברכת ישא מתגשמת במחנה שכינה.

נמצא ששלושת המחנות של עם ישראל יוצרים את הרעיון היסודי האחיד לסדרן ולצירופן של המצוות האלה, שילוח מחנות, גזל הגר, סוטה, נזיר, ברכת כהנים.

רש"ר הירש

"ושמו את שמי"

● יברכום בשם המפורש. – רש"י

- שיהיו מקודשים בשם, או טעמו כאשר יזכירו שמי עליהם, כי בכל אחד מהשלושה פסוקים ה' הנכבד והנורא. – ראב"ע
- שהתפללו להשרות כבוד שמו עליהם בכל פרט. – הנצי"ב
- שבברכת שלום היוצא מפי כהנים שנכרת עימם ברית שלום, ישימו שם זה שהוא שמו של הקב"ה על בני ישראל ואז נמצאו כלי מחזיק ברכה. – מלב"ם
- תפקידם להניח את שם ה' על ישראל, למען יהיו ישראל מרכבה לשכינה. עליהם להטביע את השם הקדוש ה' על כל יחסי ישראל. עליהם לבטא שישראל מצפים רק מאת ה' לכל ברכה ולכל שמירה, לכל התגלות ולכל כשרון, לכל שאת ולכל שלום. והם מצפים לכל אלה רק מאת ה', כדי שהברכה והשמירה ההתגלות והכשרון, השאת והשלום יהיו הם עצמם לשם ה'. הם יהיו לספר נורא עלילות שה' מתגלה על ידו. – רש"ר הירש

"ואני אברכם"

- לישראל, ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכם לכהנים. – רש"י
- המ"ם אברכם סימן הכהנים המברכים. והטעם הם יברכו ואני אברכם והטעם שאקיים ברכתם. – ראב"ע
- בגמטריא אסכימה עלי ידכם. – בעל הטורים
- בכל עת לפי הצורך והברכה שיברכו. – הנצי"ב